

Odchod Velké Británie z EU

Jan MOLÁČEK, moderátor

Británie chce úplně odejít z Evropské unie. Nepřistoupí na nic, co by se dalo označovat jako částečné členství. V napjatě očekávaném projevu to dnes řekla britská premiérka Theresa Mayová. Je to překvapení a co to bude znamenat pro dosavadní evropské partnery velké Británie? Ve Dvaceti minutách Radiožurnálu vítám Tomáše Prouzu, státního tajemníka pro evropské záležitosti české vlády. Dobrý podvečer.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Dobrý podvečer.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Ten projev byl zabalen do takové povinné diplomatické zdvořilosti, takové to chceme zůstat otevření, chceme zůstat dobrým přítelem a sousedem. Ale předpokládám, že napjatě se čekalo především na věty a prohlášení, které obvykle následují za slůvkem ale, to znamená, chceme zůstat otevření ale, chceme být tolerantní země ale, chceme volný obchod ale. Kdy vy jste nejvíce napjal pozornost?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Asi ve chvíli, kdy Theresa Mayová pokračovala v té kvadratuře kruhu, kterou se Britové snaží posledního tři čtvrtě roku definovat, že chtějí obchodovat s Evropou, ale nechtějí na svém území žádné Evropany. Chtějí mít pokud možno bezcelní styk s Evropou, ale nejsou ochotni hrát podle stejných pravidel vůči třetím zemím. Čili věci, které dohromady nikdy nemůžou fungovat.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Jen bych připomněl. Ona neřekla, že nechce na svém území žádné Evropany, ona chce, ona řekla, že nad tím chce mít Velká Británie kontrolu, kolik jich tam bude.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Tak otázkou je, kdyby přišla a řekla, tak já si tady umím představit 100, 200, 300, 500 tisíc, jestli by jí tohleto prošlo, protože ta politická realita posledních zhruba dvou let ve Velké Británii je velmi anticizinecká. Není to ani nechuť k těm pověstným polským instalatérům, prostě stejně problémy jako Poláci nebo Češi tam mají Švédové, Portugalci. Já téměř s kýmkoliv mluvím po Evropě, tak všichni říkají, že ty útoky proti cizincům v Británii jsou čím dál tím častější a čím dál tím drsnější. A to je věc, která mi tam mimochodem chyběla v tom projevu, nějaké ujištění, že s Evropany bude zacházeno slušně, že britská vláda udělá něco trošku víc proto, aby chránila ty, kteří v Británii dneska žijou, poctivě tam pracují a poctivě tam platí daně.

Jan MOLÁČEK, moderátor

My se samozřejmě, kteří tam dnes žijí, případně se tam žít chystají, dostaneme. To je velké téma nejen samozřejmě v České republice. Ale já bych se vás ještě chtěl zeptat, jestli z těch věcí, které v

tom projevu zazněly, bylo něco překvapivého nebo jestli to byly všechno fakta nebo aspekty nebo plány na ten brexit, které se už rýsovaly nějakou dobu?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Nebylo to příliš překvapivé. Ona ostatně ta britská PR mašinerie poslední dva dny fungovala velmi dobře. Vypouštěli různé části projevu, tak aby připravili vlastně všechny na to, co Theresa Mayová řekne. Byl to sumář, ale byl to sumář očekávaného.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Hlavní zprávou, alespoň podle titulků na internetových i jiných médiích, ať už českých nebo zahraničních, včetně samozřejmě britských, bylo zřejmě to naprosto radikální odmítnutí podílet se na jednotném trhu nebo být členem jednotného trhu. Je to tak?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Přesně tak. Protože s tím by byla vázána řada povinností a britská premiérka tvrdí, že dokáže vyjednat lepší dohody. Možná. Když se podíváme na nějaký možná desetiletý horizont, tak třeba možná snad, řečeno českým klasikem. Ale teď ty 2 roky prostě podle pravidel Evropské unie nemá právo vyjednávat se třetími zeměmi a pak tam prostě od toho roku 3 nastane nějaká díra, která může trvat rok, 2, ale taky možná 5, než se jí podaří vyjednat nějakou dohodu s Evropou, která pořád je tím hlavním britským trhem, přes všechny snahy Britů být si blíž Americe, být si blíž Číně nebo Indii. Prostě řada britských firem je navázána na to, že posílá výrobky několikrát zpátky přes kanál tam a zpátky, zejména třeba v automobilové výrobě. A to bez dobrého nastavení jednotného trhu nemůže nikdy fungovat.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Proto také asi premiérka mluvila o celní unii, o dohodě o volném obchodu, což zřejmě z pohledu Británie by měly být nějaké mechanismy, které by britským firmám tyto výhody nějakým způsobem zachovaly.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Mohly. Ale ta dohoda nebude na stole první den třetího roku. Prostě ta dohoda bude několik let trvat. Viděli jsme, jak dlouho v Evropě trvala třeba i snaha o dohodu s Kanadou, kdy těch politických citlivostí je mnohem méně, než bude při dohodě s Británií. Takže rozhodně první den třetího roku, ten první den po rozvodu ta dohoda nebude na stole, nebude funkční, takže minimálně krátkodobě budou mít britské firmy obrovský problém, jak vlastně obchodovat s Evropou.

Jan MOLÁČEK, moderátor

A není to i v zájmu Evropské unie, aby ta dohoda byla na stole co nejdříve, protože samozřejmě není to jen tak, že by britské firmy obchodovaly s Evropou, ale také evropské firmy, samozřejmě včetně českých, obchodují s Velkou Británií. Vyvážíme tam auta, vyvážíme tam mnoho dalších věcí.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Přesně tak. Ale britské firmy jsou mnohem závislejší na Evropě než evropské firmy na Británii. Čili já myslím, že nemůže dojít k situaci, kdy my budeme ti, kteří budou dělat ústupky, abychom zachránili britskou ekonomiku. Prostě pokud Britové chtějí dál obchodovat, tak i oni musí přijít s nějakými návrhy, nejenom říkat, milá Evropo, dej nám všechno, my ti nedáme nic. Prostě tak to fungovat nemůže.

Jan MOLÁČEK, moderátor

A není tento váš postoj trochu tím, před čím britská premiérka Mayová varovala, když říkala, nechtějte nás potrestat, nechtějte potrestat, nechtějte uvrhnout do nějakých problémů vlastní, řekněme, zaměstnance vlastních firem, kteří jsou závislí na obchodu s Evropou. My jsme ochotni spíše přistoupit na žádnou dohodu než na špatnou pro Británii.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Já myslím, že to není trestání. Prostě ta logika je taková, že prostě my bychom měli hájit české zájmy, my bychom měli hájit zájmy Evropské unie. Prostě Britové mění podmínky a Britové by měli být ti, kteří řeknou, ano, abychom zachovali pracovní stav v Británii, abychom neuvrhli britskou ekonomiku do nějakých problémů, tak to jsou věci, které jsme za to ochotni zaplatit. Ne, abychom byli v situaci, kdy by Evropa měla říkat, milá Británii, aby tvá ekonomika fungovala, my ti dáme toto všechno.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Říká host Dvaceti minut Radiožurnálu, státní tajemník pro Evropu **Tomáš PROUZA**. Proč myslíte, že se premiérka rozhodla k tak, řekněme, radikálnímu projevu, nebo alespoň v oblasti toho jednotného trhu to bylo zcela jasné stanovisko. Těžko si lze představit, že by z něho mohla ještě couvnout.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Protože tím dominantním politickým tématem v Británii je otázka migrace. A pokud by chtěla zůstat Velká Británie součástí jednotného trhu, tak by ale musela akceptovat nejenom volný pohyb zboží a služeb a kapitálu, což jsou věci, které Britové vždycky chtěli, ale museli by kývnout i na volný pohyb osob a to je v dnešní situaci v Británii naprosto nepřijatelné. Pokud by to zkusila, tak se obávám, že by to byla její politická smrt. Čili tam ve chvíli, kdy Britové nejsou ochotni kývnout na to, že Evropané můžou přijít a pracovat do Británie bez jakýchkoliv omezení, tak ví, že nedostane ten zbytek, který by se určitě Britům líbil.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Nehrozí, že odchod Británie vyvolá další tlak na soudržnost zbylé Evropské unie, kdy některé země mohou mít třeba pocit, že bude výhodnější mít nějaký vlastní režim s Velkou Británií. Abych se zeptal úplně přímo, tak němečtí nebo francouzští imigranti ve Velké Británii nepůsobí žádné obavy mezi obyvatelstvem, ale bohužel jsou to spíše přistěhovalci právě z České republiky, z Polska, kteří bohužel jsou i terčem tragických násilných útoků.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Já si nemyslím, že by Francouzi nebo Němci chtěli rozdělit Evropskou unii. Že by prostě řekli, tak jako my budem mít nějakou speciální dohodu a milý zbytku, ty si trhni nohou. Myslím, že pokud naopak

někdo tu jednotu drží, tak to jsou dneska Němci. A hlavně myslím si, i Němci i Francouzi vědí, že pokud jako jednou začnou rozebírat ty pravidla, tak to je cesta, kde už se nezastaví, to prostě najednou budou chodit další a říkat, no tak my třeba nechceme Francouze, my třeba nechceme Němce. Prostě to je jako cesta, kterou se nejde vydat, protože pak už se nikdy nezastavíte.

Jan MOLÁČEK, moderátor

A co by tedy měla dělat Česká republika v té situaci, tak jak jsou teď karty na stole ze strany Velké Británie?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Já si myslím, musíme chránit přesně to, že nikdo nebude ohrožovat volný pohyb osob. Prostě pro nás je to důležité téma. Je tady spousta Čechů, kteří chtějí pracovat někde v zahraničí, ať už se tam přestěhovat nebo, což je častější český případ, prostě každý den přejíždět hranice a pracovat někde v rakouském nebo v německém pohraničí, žijou z toho dneska stovky, tisíce rodin. Takže to je věc, kterou my musíme chránit, protože je důležitá pro naši ekonomiku.

Jan MOLÁČEK, moderátor

A pokud jde o Velkou Británii, tam samozřejmě studují, pracují Češi. Jakou tam vidíte možnost? Volný pohyb je, jak jste sám řekl, nepřijatelný pro Velkou Británii. Jaká strategie ze strany České republiky nebo výsledek toho vyjednávání bude žádoucí?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

U těch lidí, kteří už tam dneska jsou, bychom myslím co nejdříve, na začátku toho jednání, se měli dokázat dohodnout, že pro lidi, kteří už žijí, ať už Britové v Evropě nebo Češi, Evropani ve Velké Británii, že tam se jim garantují ta práva, které už dneska mají. Otázkou je samozřejmě u lidí, kteří by chtěli do Británie za rok nebo za dva, tam si myslím, je důležité, aby Britové řekli, jak chtějí zacházet s těmi nově příchozími, aby se mohli rozhodnout ještě předtím, než tam půjdou pracovat nebo studovat. U těch studentů si myslím, že je prostor pro dohodu. Prostě i Theresa Mayová v projevu jasně říkala, pokud něco chci, tak je speciální dohoda pro spolupráci univerzit, pro spolupráci výzkumných institucí a tam si myslím, že je dobře, pokud tu dohodu najdeme, protože i pro české studenty je dobře, aby dokázali třeba jít a Ph.D. vystudovat ve Velké Británii.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Premiérka Mayová mluvila také o právech občanů Evropské unie žijících dnes ve Velké Británii a také říkala, že jejich status by chtěl garantovat co nejdříve, ale mluvila o jedné nebo dvou evropských zemích, které s tím nespíchají. Které měla na mysli a proč je tématem nebo proč to nelze vyřešit opravdu rychle?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Já vím, že ta obava některých evropských zemí je, že se bojí toho, že pokud řeknou, tak my dneska garantujeme práva Britů, tak že vlastně už se nepodaří dojednat nic jiného. Čili tak jak si prostě dneska i Britové berou někdy Čechy, Poláky, Švédy jako rukojmí v těch vyjednáváních, tak jako podobně přemýšlí možná některé evropské země. Já myslím, že toto je chyba, že prostě tady pro ty

lidi, kteří už dneska jsou, ať už Britové v Evropě nebo Evropani v Británii, těm bychom co nejdřív měli říct, nebojte se, ta vaše práva jsou garantována. Ale tady si myslím, že jako velká část zase úkolů je na britské vládě. Jedna věc je několik vět v projevu, druhá věc je třeba jasně říct, že ten podzimní britský nápad, že by firmy měly zveřejňovat jmenovité seznamy cizinců, které zaměstnávají, to chci říct, že to byl absolutní nesmysl a že nic takového se dít nebude, protože ty lidi to znejišťuje. Jedna věc jsou útoky na ulici, druhá věc je jako žít s vědomím, že budete někde na seznamu a jakýkoliv člověk se bude moct podívat na to, že vy jste jeden z těch cizinců, které někdo zaměstnává.

Jan MOLÁČEK, moderátor

No já si myslím, že to asi by odmítly ty firmy samotné, že asi premiérka by tady neměla nebo s tímto stanoviskem by asi neměla úspěch ani uvnitř velké Británie.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Je to možné. Ale byl to prostě oficiální návrh britské ministryně vnitra. Takže jako samozřejmě jako nebyl to prostě návrh nějakého neřízeného poslance, prostě byl to návrh člena britské vlády. A nikdy jasně nezaznělo, že ten nápad byl nesmyslný.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Rýsuje se nějaké stanovisko Evropské unie, nebo jak vlastně bude Evropská unie teď jako celek reagovat?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

My jsme na tohleto poměrně dlouho připravovali, na ten mechanismus, jak dál vyjednávat. Ten dnešní projev Theresy Mayové byl první krok, to se ještě musí udělat oficiálně, někdy do konce března přijít a formálně říct, ano, dnešním dnem začínáme odcházet. V tu chvíli dostane i evropský vyjednávač, což bude Michel Barnier, bývalý komisař a člověk, který s Brity má poměrně dlouhé vztahy, tak začne dostávat mandát. Evropská rada by měla říct, toto jsou ty základní parametry, na základě kterých budeš jednat a potom ke každému detailu vlastně bude Michel Barnier dostávat takový ten technický, detailní vyjednávací mandát, co by Evropa ráda dosáhla.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Na mě to působilo tak, že některé pasáže projevu byly určené spíš domácímu publiku. Premiérka neustále zdůrazňovala takové to, my budeme rozhodovat, časy, kdy Británie přispívá do rozpočtu, jsou, jsou pryč. Nemyslíte si, že hrozí nebezpečí, že by právě takováto, řekněme, velikášská prohlášení mohla mezi evropskými lídry vzbudit nějakou nelibost a ta vyjednávání by se kvůli tomu mohla zkomplikovat?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Já myslím, že Evropa bude jednat férově, že prostě bude chtít dosáhnout nějakou dohodu. Nejsem si jistý, že ta ochota bude na britské straně. Já si myslím, že Britové pořád počítají s tím, že možná než aby plnili některé své závazky /nesrozumitelné/ dlouhodobých, mnohem delších než ty 2 roky, kdy ten rozvod bude probíhat, že pořád můžou Britové uvažovat nad tím, že prostě potom na konci roku 2 řeknou, tak pardon, jako končíme, nejednáme, pokud třeba chcete, abychom dopláceli do

rozpočtu, tak nás žalujte, raději, než aby se dohodli. Prostě budeme někde začátkem roku 2019. Britské volby budou nejpozději někdy v roce 2020, což taky prostě do toho konce vyjednávání bude vnášet nejistotu a může být politicky atraktivní pro Theresu Mayovou a konzervativce raději jít do konfliktu s Evropou a jít do voleb s tím, že oni jsou ti, kteří hájí čistě britské zájmy a raději, než aby prostě přišli s nějakým kompromisem, který se nebude voličům líbit, tak raději opravdu prostě říkat, no tak my končíme, balíme to, a když tak se pojdme dalších 20 let soudit.

Jan MOLÁČEK, moderátor

No ale situace uvnitř Velké Británie samozřejmě není tak jednoznačná. V referendu koneckonců zastánci odchodu Británie z Evropské unie neměli zas až tak velkou většinu. Vyslovilo se jich pro necelých 52 %. Samozřejmě výbušná je otázka Skotska, které stále jaksi neodmítlo to, že by nemuselo znovu hlasovat o své nezávislosti. Myslíte si, že premiérka skutečně je tak, abych tak řekl lidově, silná v kramflecích v tomto?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Já si myslím, že 2 roky jsou strašně dlouhá doba. To se může stát cokoliv. Ve chvíli, kdy třeba britská ekonomika půjde dolů a ve chvíli, kdy britští farmáři a britští rybáři pochopí, že končí ta doba těch masivních dotací, které dostávaly z Evropské unie, ve chvíli, kdy to prostě bude muset britský rozpočet nahradit z vlastních zdrojů, které tam nejsou. Když se podíváte, tak někdy v roce 2005 britský dluh byl 38 % HDP, dneska je 83 % HDP. Čili ten prostor na náhradu těch evropských peněz mají Britové velmi omezený. Takže to bude vyvolávat napětí a může být prostě jednou z politických řešení spíš jako podporovat tu nenávist k Evropanům a jako vyhnat to do nějakého extrému. Já doufám, že se to nestane, ale umím si představit, že to bude ta politická strategie, kterou Theresa Mayová zvolí.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Říká host Dvaceti minut Radiožurnálu, státní tajemník pro Evropu **Tomáš PROUZA**. Jsme se teď několik minut bavili o problémech, které může brexit přinést Velké Británii. Ale samozřejmě dobrá zpráva to není ani pro Českou republiku nebo respektive minimálně z hlediska nějaké jistoty do budoucna. Kde vy vidíte ty hlavní problémy a jakou cestou Česká republika se jim nejspíše vyhne?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Já myslím, dlouhodobě jeden z těch problémů, které bychom mohli mít, je konec spolupráce českých vysokých škol s britskými. Prostě to českým univerzitám hodně pomáhalo, byla tady spousta výzkumných projektů, spousta studentů jezdila do Velké Británie na Erasmus. Když o to přijdeme, bude to špatně.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Ale řekněme si, vy jste to koneckonců sám zmiňoval, že právě v této oblasti zřejmě Británie není nijak kategoricky proti, takže tady zřejmě nějaké zásadní omezení nebo zásadní problémy nehrozí. Spíš v otázce lidí, kteří tam dělají něco jiného a sice pracují.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Tak já si myslím, že tam opravdu může dojít k situaci, kdy Britové budou chtít, aby ti cizinci odcházeli, budou tlačit na zaměstnavatele a uvidíme, jak tvrdě, aby prostě raději najímali Brity. Otázkou je, jestli to půjde. Za situace, když těch zhruba 80 tisíc Čechů, kteří jsou v Británii, jsou většinou hodně kvalifikovaní lidé, dělají spíš prostě dobře placenou kvalifikovanou práci, a pokud budou vyhnáni z Velké Británie a vrátí se do Čech, tak velmi pragmaticky nám to může pomoci při tom, jak je tady zoufalej nedostatek pracovních sil. Něco jiného je třeba situace Polska. Prostě těch milion Poláků, kteří jsou v Británii, často dělají ty nejméně kvalifikované práce, tak pokud by se milion lidí vrátil do Polska, tak to bude velká zátěž pro polskou ekonomiku. Čili každá země je na tom trochu jinak. Uvidíme.

Jan MOLÁČEK, moderátor

A nemohou právě tyto rozdílné startovní pozice vyústit v nějakou dohodu v rámci tedy té zbylé Evropské unie? Co budeme dělat, když Velká Británie řekne bude chtít stanovit nějaké kvóty na pracovníky z jednotlivých členských zemí a Německo bude prosazovat, aby Němců bylo hodně a Čechů málo?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Pořád ale platí, že ty mandáty, které dává těch zbylých 27 členů Evropské unie, tak na tom mandátu se musí shodnout minimálně většinou. A potom taky tu dohodu závěrečnou anebo to nové aranžmá s Británií taky budou schvalovat národní parlamenty. Takže zase prostě tam nemůže být o tom, že někdo vyhraje, někdo prohraje. Vždycky to bude o nějakém kompromisu, ale nakonec všichni s tím musí být spokojeni. A prostě to je mimochodem ten tlak, který si myslím povede k tomu, že Evropa bude rozumná. Každý bude mít trochu jiné zájmy a jako ten průsečík, si myslím, bude dávat smysl. To, kde vidím riziko, je, jestli Britové budou ochotni kývnout na něco, co bude dávat smysl všem.

Jan MOLÁČEK, moderátor

To znamená, že by se Evropská unie rozklížila dál pod tlakem požadavků Evropské unie, toho se neobáváte?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Já si myslím, že ne, že prostě tady bude zájem se opravdu dohodnout.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Důležitý samozřejmě z českého pohledu je také volný pohyb osob, který je i pro Británii takovým trochu kamenem úrazu, protože má tu suchozemskou hranici samozřejmě s Irskou republikou. Jaký režim se rýsuje tam?

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Tady já jsem sám zvědavěj, protože Theresa Mayová v tom projevu tvrdila, že zachová tu otevřenou irsko, severoirskou hranici. Otázkou je, jestli to vůbec technicky půjde. Jsou nějaká pravidla pro pohyb osob, Evropa dneska hodně pracuje na zpřísnění toho, kdo prostě přechází tu vnější evropskou hranici. Takže ten tlak Evropy je, mějme hranici víc pod kontrolou, než bývalo zvykem. A to půjde

samozřejmě proti tomu, co slibovala dneska Theresa Mayová. Takže to já jsem velmi zvědavý, co přesně zkusí navrhnout, protože to řešení si neumím dneska moc představit.

Jan MOLÁČEK, moderátor

Tomáš Prouza, státní tajemník pro Evropské záležitosti, byl hostem Dvaceti minut Radiožurnálu. Díky.

Tomáš PROUZA, státní tajemník pro evropské záležitosti /ČSSD/

Díky moc za pozvání.

Jan MOLÁČEK, moderátor

A od mikrofonu přeje všem pěkný večer Jan Moláček.